

**School counselors'
counseling self-efficacy:
An evaluation in terms of life
satisfaction and hope¹**

**Psikolojik danışmanların
psikolojik danışma öz-
yeterliği: Yaşam doyumu ve
umut açısından bir
değerlendirme**

**Fatih Aydın²
Hatice Odacı³
Harun Kahveci⁴**

Abstract

In this research, it is aimed to determine the relation of school counselors' counseling self-efficacies' with life satisfactions and hope levels. It also aims to investigate how school counselors' counseling self-efficacy levels differentiate by gender, feelings related to occupation, working year, type of worked school and education level. Research model is designed as correlational study. The total 151 sample consists of 99 female (%65.6) and 52 male (%34.4) counselors. Counselors' ages range from 20 to 52, and the average age of participants is 34.15 (Sd: 7.60). In this study, Demographic Data Form prepared by researchers, Counseling Self-Efficacy Scale developed by Lent and others (2011), Life Satisfaction Scale developed by Diener and others (1985), Dispositional Hope Scale developed by Snyder and others (1991) are used for data collection. Relations between counseling self-efficacy, life satisfaction and hope variables are analyzed with Spearman Brown's rank correlation coefficient.

Özet

Bu çalışmanın amacı psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlikleri ile yaşam doyumları ve umut düzeyleri arasındaki ilişkilerin belirlenmesidir. Çalışmada ayrıca, psikolojik danışma öz-yeterlik düzeyinin cinsiyet, yaş, mesleğe ilişkin duygu, çalışma yılı, çalışılan kurum türü ve eğitim durumu gibi bazı demografik değişkenlere dayalı olarak farklılaşp farklılaşmadığının incelenmesi de amaçlanmıştır. İlişkisel modele uygun olarak tasarlanan bu çalışmanın araştırma grubu 99 kadın (%65.6) ve 52 erkek (%34.4) toplam 151 psikolojik danışmandan oluşmuştur. Araştırma grubunda yer alan psikolojik danışmanların yaşları 20 ile 52 arasında değişmekte olup yaş ortalaması 34.15'tir (Ss: 7.60). Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, Lent ve diğerleri (2003) tarafından geliştirilen Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği, Diener ve diğerleri (1985) tarafından geliştirilen Yaşam Doyumu Ölçeği ve Snyder ve diğerleri (1991) tarafından geliştirilen Sürekli Umut Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen verilerin

¹ This paper is presented at the 6thInternational Canik Symposium.

² Res. Ass., Cumhuriyet University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, 61fatihaydin@gmail.com

³ Prof. Dr., Karadeniz Technical University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, hatodaci@hotmail.com

⁴ Lect., Karadeniz Technical University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, hkahveci@ktu.edu.tr

Differentiation level of school counselors' counseling self-efficacy level by demographic variables is analyzed with Mann Whitney U test and Kruskal Wallis H test. Results indicated that counselors' counseling self-efficacy and hope levels ($r = .53, p < .01$), and life satisfactions ($r = .39, p < .01$) are positively correlated. Besides, analysis revealed that school counselors' counseling self-efficacy levels are significantly differentiated by feeling related to occupation and working year. In addition to these, results showed that school counselors' counseling self-efficacy levels are not significantly differentiated by gender and type of worked school.

Keywords: Counseling self-efficacy; life satisfaction; hope.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

analizinde, psikolojik danışma öz-yeterliği, yaşam doyumu ve umut değişkenlerinin birbirleri ile ilişki durumları Spearman Brown sıra farkları korelasyon katsayısı tekniği ile, demografik değişkenlere dayalı farklılaşma durumu ise Mann Whitney U testi ve Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlikleri ile umut düzeyleri ($r = .53, p < .01$) ve yaşam doyumları ($r = .39, p < .01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu göstermiştir. Ayrıca, psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterliklerinin mesleğe ilişkin duygu ve çalışma yılına bağlı olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı bulgulanmıştır. Buna ek olarak, psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterliklerinde cinsiyet, çalışılan kurum türü ve eğitim durumuna dayalı anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik danışma öz-yeterliği; yaşam doyumu; umut.

GİRİŞ

Sosyal Bilişsel Kuram yaklaşık 30 yıldan fazla bir süredir var olan ve bireyin yeni davranışları nasıl kazandığını açıklayan bir kuramdır (Bandura, 1986). Bu kuram klasik davranışçı yaklaşımın aksine, davranışların sadece çevrenin baskın olduğu bir süreç sonucunda kazanılmadığını aynı zamanda bilişsel süreçlerin önemli olduğunu vurgulamaktadır (Bandura, 1993; 2001). Kuramda bireyin davranışlarının çevrenin bir ürünü ve üreticisi olduğu yani bireyin davranışlarıyla çevreyi etkilerken, çevresel durumların da bireyin davranışlarına yön verdiği belirtilmektedir. Bu bakımdan Sosyal Bilişsel Kuram üçlü karşılıklı determinizm ilkesini öne çıkarmakta ve kişisel faktörlerin, davranış örüntülerinin ve çevrenin birbirlerini karşılıklı olarak etkiledikleri bir yapının varlığına işaret etmektedir (Bandura, 1999). Sosyal Bilişsel Kuram ayrıca bireylerin bilişsel, motivasyonel, duyuşsal ve seçim süreçlerini incelemekte ve bu süreçleri etkileyen öz-yeterlik kavramını önemli bir konuma taşımaktadır. Öz-yeterlik; bireylerin bir işi başarma konusunda kendi becerilerini ne düzeyde yeterli gördüklerine dair inançları olarak tanımlanmaktadır (Bandura, 1986). Bireyin bir işi başarma konusunda kendini ne düzeyde yeterli gördüğü onun işe başlamakta ne kadar istekli olacağını, karşılaşacağı zorluklara karşı ne derecede dirençli davranabileceğini ve ne düzeyde başarılı olacağını göstermektedir (Bandura, 1977). Öz-yeterlik düzeyi düşük olan bireylerin *yüksek kaygı* (Tan-Kristanto ve Kiropoulos, 2015; Ugalde, Krishnasamy ve Schofield, 2014) ile *stres yaşantılarının* olduğu (McKay, Dempster ve Byrne, 2014; Prati, Pietrantonio ve Cicognani, 2010) ve *öz-saygı düzeylerinin* azaldığı (Geng, Jiang ve Han, 2011; Joseph, Royse, Benitez ve Pekmezi, 2014) ifade edilmektedir. İlgili alan yazında *akademik öz-yeterlik* (Roeser, Midgley ve Urdan, 1996), *kariyer seçimi öz-yeterliği* (Betz, Hammond ve Multon, 2005) ve *bilgisayar öz-yeterliği* (Compeau ve Higgins, 1995) gibi bazı özel konularla ilgili öz-yeterlik kavramlarının tanımlandığı görülmektedir. Bu özel kavramlardan biri olan psikolojik danışma öz-yeterliği; bireylerin etkili psikolojik danışmanlık becerilerini gösterme konusunda kendilerini ne kadar yeterli gördüklerine dair inançlarını kapsayan bir öz-yeterlik boyutudur (Lent, Hill ve Hoffman, 2003).

Psikolojik danışma öz-yeterliği kişinin yakın zamanda bir danışanla etkili bir danışma yapmaya ilişkin kendi yeteneği hakkındaki inanç ve değerlendirmeleri olarak da tanımlanmaktadır (Larson ve Daniels, 1998). Psikolojik danışma öz-yeterliği bir psikolojik danışmanın etkili danışmanlık becerilerini bilmesi ile bu becerileri performansa dökebilmesi arasındaki temel mekanizma olarak öne çıkmaktadır (Greason ve Cashwell, 2009). Bu doğrultuda yüksek düzeydeki psikolojik danışma öz-yeterliğinin hem danışmanın hem de danışanın elde ettiği sonuçları olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir. Ayrıca bazı araştırmalarda, psikolojik danışma öz-yeterliği yüksek olan bireylerin kaygı düzeylerinin düşük olduğu (Al-Darmaki, 2004), daha iyi eğitim almış ve daha fazla deneyime sahip oldukları (Tang, Addison, LaSure-Bryant ve Norman, 2004) vurgulanmaktadır. Özellikle alınan eğitim miktarının ve deneyimin psikolojik danışma öz-yeterliğini yükselttiği ifade edilmektedir (Miller ve Byers, 2008; Soresi, Nota ve Lent, 2004). Bu bağlamda yapılan araştırmaların daha çok deneyimsiz psikolojik danışmanların ve danışman adaylarının *kaygı düzeyleri* (Barbee, Scherer ve Combs, 2003), *süpervizyon süreçleri* (Cashwell ve Dooley, 2001; Fernando ve Hulse-Killacky, 2005), *uygulanabilir eğitim süreçleri* (Barnes, 2004; Kozina, Grabovari, De Stefano ve Drepeau, 2010) ve *çok kültürlülük* (Greene, Barde, Richardson ve Hall, 2014; Kissil, Davey ve Davey, 2013) üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Ancak, psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlikleri ile ilgili çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir (Barden ve Greene, 2015; Chandler, Balkin ve Perepiczka, 2011; Lent ve diğ., 2006).

Bireylerin kendilerini herhangi bir aktivitede yeterli görmeleri, onların içerisinde buldukları zaman dilimindeki yaşamları ile ilgili yargılarını etkileyebilir. Nitekim, alan yazında yer alan bir çalışmada genel öz-yeterlik düzeyi ile yaşam doyumu arasında doğrudan ve pozitif yönde bir ilişkinin olduğu belirtilmektedir (Hampton, 2000). Benzer şekilde psikolojik danışmanların psikolojik danışma yapma konusunda kendilerine olan güvenleri hayatlarından ne düzeyde memnun oldukları, başka bir deyişle yaşam doyumları ile ilişkili olabilir. Pamukçu (2011) danışman adaylarının psikolojik danışma öz-yeterliklerinin artmasıyla yaşam doyumlarının da yükseldiğini ifade etmektedir. Yaşam doyumu bireyin yaşamının geneliyle ilgili yapmış olduğu bilişsel bir değerlendirme olarak tanımlanmaktadır (Juengst ve diğ., 2015). Diener, Suh, Lucas ve Smith (1999) bireylerin iş, aile, arkadaşlık ilişkileri gibi özel yaşam alanları ile ilgili doyumlarının genel değerlendirmelerini etkilediğini ifade etmektedirler. Başka bir deyişle insanlar hayattan ne kadar memnun olduklarını değerlendirirken okul, aile, iş, duygusal ilişkiler gibi farklı çevrelerden ne kadar doyum elde ettiklerini göz önünde bulundurmaktadırlar. Psikolojik danışma öz-yeterliği danışmanların yaşam ile ilgili değerlendirmelerini doğrudan etkileyen bir durum olmayabilir. Ancak onların iş yaşamlarının önemli bir bileşeni olan psikolojik danışma hizmetlerini ne düzeyde sunabildiklerini etkilediğinden bir inançtır. Yaşam doyumunun bir boyutunu oluşturan mesleki koşullarla yakından ilgilidir. Bu bakımdan psikolojik danışmanların mesleklerinin bu önemli boyutu ile ilgili güvensizliklerinin iş yaşamlarını ve dolayısıyla yaşamın genelini değerlendirme biçimlerini şekillendirebileceği söylenebilir.

Pek çok çalışma farklı özelliklerdeki bireylerin öz-yeterlik ve umut düzeylerinin etkili olduğu psikolojik süreçler üzerinde durmuştur (Hartley, Vance, Elliot, Cuckler ve Berry, 2008; May, Hunter, Ferrari, Noel, Jason, 2015; Rego, Sousa, Marques ve Cunha, 2011). Bu doğrultuda Magaletta ve Oliver (1999), öz-yeterlik ve umudun ortak bazı yönlerinin bulunduğunu ve benzer mekanizmalar üzerinde etkili olduklarını belirtmektedirler. Örneğin, Feldman ve Kubota (2015) üniversite öğrencileriyle yürüttükleri bir çalışmada genel ve akademik öz-yeterlik ile umudun akademik başarı üzerindeki etkisi araştırmışlar ve genel öz-yeterliğin bireyin genel umut düzeyi ile yakından ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Phan (2013) öz-yeterlik ve umudun birbiri ile ilişkili yapılar olduğunu belirtmektedir. Araştırmacıya göre bireylerin öz-yeterlik düzeyleri arttıkça umut düzeylerinde de bir artış söz konusudur. Benzer şekilde, Phan (2009) yapısal eşitlik modeline dayalı yapmış olduğu bir diğer çalışmada ise öz-yeterliğin umudun anlamlı bir yordayıcısı olduğuna işaret etmektedir. Alan yazında bireylerin öz-yeterlik düzeyleri ile umut düzeylerinin birlikte ele alındığı, birbiri ile ilişkili oldukları ve benzer yapıları ifade ettikleri vurgulanmaktadır. Bireylerin

öz-yeterliklerinin bir boyutunu oluşturan psikolojik danışma öz-yeterliği ile umut arasındaki ilişkiyi açıklayan herhangi bir çalışmaya ise rastlanmamıştır.

Yardım meslekleri bireylerin psikolojik, fizyolojik, sosyal, duygusal, bilişsel vb. pek çok yönden sağlıklı bir yaşam sürmesi için var olmaktadır. Bu meslekleri sürdüren çalışanlar ile ilgili araştırmalar incelendiğinde, çoğunlukla kadınların yardım alanında çalıştıkları, kadınsı cinsiyet rollerinin ön planda olduğu ve bu alanda kariyer yapmak isteyen erkeklerin bazı avantaj ve dezavantajlara sahip olabilecekleri belirtilmektedir (Evans, 2002, 2004; Williams, 1992). Diğer bir deyişle, yardım mesleklerinde cinsiyete dayalı birtakım roller ve yaygın kabuller meslek elemanlarının kendilerine ve mesleğe bakışlarını şekillendirebilmektedir. Bu bağlamda, bir yardım mesleği olan psikolojik danışmanlıkta da cinsiyete dayalı bazı farklılıkların olabileceği, kadın ve erkek meslek adaylarının kendi yeterliklerine bakışlarının farklılaşabileceği düşünüldüğünden çalışmada bu değişkene yer verilmiştir. Cinsiyet faktörünün yanı sıra, psikolojik danışmanların birbirlerinden farklı yeterlik algılarına sahip olmalarında pek çok etkenin rol alabileceği öngörülmektedir. Araştırmalar, yüksek öz-yeterliğin mesleki bağlılık ve başarı ile ilişkili önemli bir değişken olduğu (Ballout, 2009), bireylerin çalıştıkları süre miktarına bağlı olarak öz-yeterlik algılarının değişebileceği (Klassen ve Chiu, 2010), alınan eğitim ve süpervizyonun psikolojik danışmanların öz-yeterlik algılarını olumlu yönde geliştirebileceğini (Cashwell ve Dooley, 2001) işaret etmektedirler. Bu bakımdan, psikolojik danışmanların mesleklerine bağlılıklarında, meslekteki kıdemlerinde ve eğitim düzeylerindeki farklılıkların psikolojik danışma öz-yeterliklerinde anlamlı bir farklılaşma oluşturabileceği düşünülmüştür. Buna ek olarak, Gladding (2012) eğitim kademelerine göre öğrencilerin değişen sorunları ve ihtiyaçlarının olduğunu vurgulamaktadır. Bu durum farklı eğitim kademelerinde hizmet veren psikolojik danışmanların karşılaştıkları sorunların ve sorumluluklarının değiştiğini işaret etmektedir. Bu bağlamda, farklı eğitim kurumlarında görev yapan psikolojik danışmanlardan beklenen yeterliklerin de değişebileceği çıkarılabilir. Kendilerinden beklenen yeterliklerdeki bu farklılaşmadan dolayı, psikolojik danışmanların da kendi yeterliklerine yönelik algılarının farklılaşabileceği düşünülmüştür.

Okullarda öğrencilere yönelik kişisel, sosyal ve eğitsel hizmetlerin yürütülmesinde önemli bir rol üstlenen psikolojik danışmanların kendilerini mesleki açıdan yeterli hissetmelerinin verecekleri yardımların niteliğini etkileyeceği düşünülmektedir. Daha önce yapılan çalışmalarda psikolojik danışma öz-yeterliğinin sunulan danışmanlık hizmetlerinin kalitesini etkilediğine dikkat çekilmektedir (Atkins ve Christensen, 2001). Ancak, yine ilgili alan yazında aktarılan bilgiler göz önünde bulundurulduğunda psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlikleriyle ilgili olarak Türkiye’de ve dünyada sınırlı sayıda çalışmanın olduğu gözlenmiştir (Chandler, Balkin ve Perepiczka, 2011; Ekşi, Ismuk ve Parlak, 2015; Lent ve diğ., 2006; Morgan, Greenwaldt ve Gosselin, 2014). Tüm bu nedenlerden dolayı bu çalışma ile psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlikleri, yaşam doyumları ve umut düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda, psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterliklerinin değerlendirildiği yeni çalışmalara ihtiyaç olduğu düşünülmüş ve mevcut çalışma ile alan yazındaki boşluğun doldurulması amaçlanmıştır. Diğer yandan yapılan çalışmadan elde edilen bulguların psikolojik danışmanların psikolojik danışma becerilerini ve öz-yeterliklerini geliştirmeye yönelik müdahale çalışmaları için yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlikleri ile yaşam doyumu ve umut düzeyleri arasındaki ilişkileri ve psikolojik danışma öz-yeterliklerinde demografik değişkenlere dayalı farklılıklar incelenmektedir. Araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlikleri ile yaşam doyumları ve umut düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Psikolojik danışma öz yeterliği bazı demografik değişkenlere dayalı olarak (cinsiyet, mesleğe ilişkin duygu, çalışma yılı, çalışılan kurum türü, eğitim durumu) anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterliklerinin umut ve yaşam doyumu değişkenleriyle ilişkisinin ortaya konulmaya çalışıldığı bu çalışmada ilişki model kullanılmıştır. İlişkisel araştırmalar genel olarak, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkilerin değişkenlere müdahale edilmeden belirlenmesine ve var olan ilişkilerin ne düzeyde olduğunun belirlenmesine yönelik olarak yapılmaktadırlar (Cohen, Monion ve Morrison, 2005; Creswell, 2012). Araştırmada, psikolojik danışma öz-yeterliği ile yaşam doyumu ve umut arasındaki ilişkilerin anlamlılık durum ve düzeyleri incelenmiştir. Buna ek olarak, katılımcıların psikolojik danışma öz-yeterlik düzeylerinde bazı demografik değişkenlere dayalı olarak anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığı da araştırılmıştır.

Araştırma Grubu

Araştırma grubu 2015-2016 akademik yılında Trabzon, Ordu, Rize, Samsun ve Gümüşhane illerinde görev yapmakta olan ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 99 kadın (%65.6) ve 52 erkek (%34.4) toplam 151 psikolojik danışmandan oluşmuştur. Araştırma grubunda yer alan psikolojik danışmanların yaşları 20 ile 52 arasında değişmekte olup yaş ortalaması 34.15'tir (Ss: 7.60). Araştırma kapsamında uygun durum örnekleme tekniği kullanılarak veri toplanmıştır. Fraenkel, Wallen ve Hyun (2012) uygun durum örnekleme tekniğinin araştırma yapılacak bireyin ya da grubun daha kolay ulaşılabilir olmasıyla ilişkili olduğunu ifade etmiştir. Çalışma grubu ile ilgili tanımlayıcı bilgiler aşağıda sunulmuştur (Tablo 1).

Tablo 1. Araştırma Grubuna Ait Tanımlayıcı Bilgiler

Değişken	Faktör	N	%
Cinsiyet	Kadın	99	65.6
	Erkek	52	34.4
Yaş	20-30 yaş	56	37.1
	31-41 yaş	64	42.4
	42-52 yaş	31	20.5
Mesleği ilişkin duygu	Seviyor	117	77.5
	Kararsız	27	17.9
	Sevmiyor	7	4.6
Çalışma yılı	1-5 yıl	43	28.5
	6-10 yıl	26	17.2
	11-15 yıl	36	23.8
	16 ve üzeri yıl	46	30.5
Çalışılan kurum türü	İlkokul	39	25.8
	Ortaokul	41	27.2
	Lise	54	35.8
	Diğer	17	11.3
Eğitim durumu	Lisans	118	78.1
	Yüksek lisans	33	21.9

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği, Sürekli Umut Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılmıştır. Ölçme araçlarının geçerlik ve güvenilirlikleri bu araştırma kapsamında yeniden değerlendirilmiştir. Ölçeklerin geçerlikleri doğrulayıcı faktör analizi ile; güvenilirlikleri ise Cronbach Alfa katsayısı ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar ve referans kabul edilen ölçütler Tablo 2'de gösterilmiştir. Kullanılan ölçeklerin geçerli ve güvenilir olduğuna karar verilmiştir.

Tablo 2. Doğrulayıcı Faktör Analizine İlişkin Uyum İndeksleri ve İç Tutarlık Katsayıları

	PDÖYÖ	YDÖ	SUÖ	ÖLÇÜT*
χ^2/df	1.84	.80	1.58	<5
RMSEA	.07	.00	.06	<.05 (Mükemmel Uyum)
S-RMR	.07	.02	.04	<.05
CFI	.89	1.00	.98	>.90
GFI	.70	.99	.95	>.90
TLI	.88	1.00	.97	>.90
α	.97	.88	.65	>.65

(*) Hu ve Bentler, 1999; Kline, 2015; Wheaton ve diğ., 1977; Vaske, 2008.

Kişisel Bilgi Formu

Bu form araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Kişisel Bilgi Formu; cinsiyet, yaş, mesleğe ilişkin duygu, çalışma yılı, çalışılan kurum türü ve eğitim durumunu tespit etmeye yönelik 6 soru içermektedir.

Psikolojik Danışma Öz-Yeterliği Ölçeği

Bu ölçek, Lent ve diğerleri (2003) tarafından psikolojik danışma öz-yeterliğini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Üç faktörlü bir yapıya sahip olan ölçek, 10 dereceli Likert tarzı 41 maddeden meydana gelmektedir. Ölçekten alınan en düşük puan "0" en yüksek puan ise 369'dur. Ölçekten alınan yüksek puan psikolojik danışma öz-yeterliğinin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Ölçeğin 3 faktöründen ilki Yardım Becerileri Öz-Yeterliği (YBÖY) olarak isimlendirilmekte, 15 maddeden oluşmakta ve kendi içerisinde İçgörü, Keşif ve Eylem Becerileri olmak üzere 3 alt boyutu bulunmaktadır. Oturum Yönetmeye İlişkin Öz-Yeterlik (OYİÖY) olarak isimlendirilen ikinci faktör ise 10 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin üçüncü faktörü olan Psikolojik Danışma Sürecindeki Zorluklara İlişkin Öz-Yeterlik (PDSZİÖY); İlişkide Çatışmalar ve Danışan Problemleri olarak adlandırılan 2 alt boyut ve 16 maddeden meydana gelmektedir. Orijinal formun Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısının .97 olduğu, alt ölçeklerin iç tutarlık katsayıları ise $\alpha = .79$ ile $.94$ arasında olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışması Pamukçu (2011) tarafından yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda uyum değerleri GFI = .98, AGFI = .98, CFI = 1.00, S-RMR = 0.053 ve RMSEA = .072 olarak bulunmuştur. Ölçeğin McDonald Omega (ω) iç tutarlık katsayılarının .79 ile .95 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Bu çalışma kapsamında ölçeğin güvenilirliği yeniden hesaplanmış ve Cronbach Alpha İç Tutarlık Katsayısı $\alpha = .97$ olarak bulunmuştur. Elde edilen bu sonuca göre ölçeğin yüksek oranda güvenilir olduğu söylenebilir (DeVellis, 2003). Psikolojik Danışma Öz-Yeterlik Ölçeği'nin geçerliliğini incelemek için birinci ve ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda uyum değerleri $\chi^2/df = 1.84$, RMSEA = .07, SRMR = .07, CFI = .89, GFI = .70, TLI = .88 olarak bulunmuştur. Bu değerler gözden geçirildiğinde GFI değerinin beklenen ölçütü yakalayamadığı, ancak diğer değerlerin uyumlu sayılabileceği görülmektedir (Kline, 2015).

Yaşam Doyumu Ölçeği

Bu ölçek, Diener ve arkadaşları (1985) tarafından bireylerin yaşamdan aldığı doyumu ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Yaşam Doyumu Ölçeği toplam 5 maddeden oluşmaktadır. Maddeler Likert tarzı 7 dereceli olup; ölçekten alınabilecek en yüksek puan 35, en düşük puan ise 5'tir. Bireyin ölçekten aldığı puanın 35'e yaklaşması yaşam doyumunun yüksek olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Diener ve arkadaşlarının (1985) yaptıkları orijinal çalışmada ölçeğin güvenilirliği $\alpha = .87$ olarak, ölçüt bağımlı geçerliği ise $\alpha = .82$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanma çalışması Yetim (1991) tarafından gerçekleştirilmiştir. Yetim (1991)'in uyarlanma çalışmasında ölçeğin güvenilirliği $\alpha = .86$ ve tekrar test güvenilirliği $\alpha = .73$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin aynılık geçerliği (convergence validity) ise $\alpha = .33$ ve $\alpha = .40$ olarak tespit

edilmiştir. Yaşam Doyumu Ölçeği'nin güvenilirlik değeri bu araştırma için yeniden hesaplanmış ve Cronbach Alpha İç Tutarlık Katsayısı $\alpha = .88$ olarak bulunmuştur. Bu değer ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu gösterdiği ifade edilebilir (DeVellis, 2003). Yaşam Doyumu Ölçeği'nin geçerliliğini incelemek amacıyla birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Elde edilen uyum değerleri $\chi^2/df = .80$, RMSEA = .00, SRMR = .02, CFI = 1.00, GFI = .99, TLI = 1.00 olarak bulunmuştur. Sonuçlar değerlendirildiğinde değerlerin uyumlu, ölçeğin geçerli olduğu tespit edilmiştir (Kline, 2015).

Sürekli Umud Ölçeği

Kişilerin umut düzeylerini ölçmek amacıyla Snyder ve diğerleri (1991) tarafından geliştirilmiştir. Sürekli Umud Ölçeği 8 dereceli likert tarzı 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Alternatif Yollar Düşüncesi ve Eyleyici Düşünce olarak isimlendirilen dörder maddelik 2 alt boyutu bulunmaktadır. Alt boyut içerisindeki 1 madde geçmişe, 2 madde içerisinde bulunan zamana, 1 madde ise geleceğe yönelik ifadeleri barındırmaktadır. Alt boyutların haricindeki diğer 4 madde ise umutla ilgili olmayan dolgu maddelerdir. Orijinal çalışmanın iç tutarlık katsayıları Eyleyici Düşünceler alt boyutu için $\alpha = .71$ ile $.76$, Alternatif Düşünceler alt boyutu için $\alpha = .63$ ile $.80$ ve ölçeğin tamamı için $\alpha = .74$ ile $.84$ arasında olduğu tespit edilmiştir (Snyder ve diğerleri, 1991). Ölçeğin Türkçe'ye Uyarlama çalışması Tarhan (2012) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği açılımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ile incelenmiştir (Tarhan, 2012). Yapılan analizler neticesinde ölçeğin Türkçe formunun orijinalindeki gibi 2 faktörlü bir yapıya sahip olduğu tespit edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucu uyum indeksleri GFI = .96, AGFI = .92, RMR = .08, NNFI = .94, RFI = .90, CFI = .96 ve RMSEA = .077 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin Türkçe formu 8 dereceli likert tarzı 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin güvenilirliği bu çalışma kapsamında yeniden değerlendirilmiş ve Cronbach Alpha İç Tutarlık Katsayısı $\alpha = .65$ olarak hesaplanmıştır. Bu değer ölçeğin yüksek oranda olmasa da kabul edilebilir ölçüde güvenilir olduğuna işaret etmektedir (Vaske, 2008). Sürekli Umud Ölçeği'nin geçerliliği birinci düzey faktör analizi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda uyum değerleri $\chi^2/df = 1.58$, RMSEA = .06, SRMR = .04, CFI = .98, GFI = .95, TLI = .97 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre ölçeğin geçerli yapıda olduğu ifade edilebilir (Kline, 2015).

Verilerin Analizi

Araştırmanın veri toplama araçları çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 154 psikolojik danışmana doldurtulmuştur. Psikolojik danışmanlara İl Rehberlik Araştırma Merkezleri (RAM) ve farklı illerde görev yapmakta olan psikolojik danışmanlar aracılığı ile ulaşılmıştır. Trabzon İlinde veri toplama işlemi bir toplantı sonrasında katılımcılara çalışma hakkında bilgi verilmesinin ardından anket dağıtılması ve doldurulan anketlerin toplanması şeklinde gerçekleştirilmiştir. Ordu, Rize, Samsun ve Gümüşhane İllerindeki psikolojik danışmanlar Rehberlik Araştırma Merkezlerine gönderilen anketleri doldurmuşlardır. Bu illerde RAM'a ulaşamayan psikolojik danışmanlar ise online anket formunu doldurarak çalışmaya katılmışlardır. Ölçme araçları toplandıktan uygulandıktan sonra ölçekler araştırmacılar tarafından kontrol edilmiş ve eksik doldurulan 3 ölçme aracı değerlendirme dışı bırakılmıştır. Toplam 151 ölçme aracı bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Araştırmada psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterliği, umut ve yaşam doyumu ölçeklerinden aldıkları puanların normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek örneklem Kolmogorov-Smirnov testinden yararlanılmıştır. Test sonuçları, histogram ve Q-Q plot grafikleri değerlendirilmiş ve dağılımın normal dağılıma uygun olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle verilerin analizi non-parametrik testler yardımı ile yapılmıştır. Verilerin analizinde, IBM SPSS 23.0 paket programı kullanılmış olup verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle cinsiyet, eğitim durumları Mann Whitney U Testi ile; mesleğe ilişkin duygu, çalışma yılı ve çalışılan kurum türü Kruskal Wallis H Testi ile; psikolojik danışma öz-yeterliği, yaşam doyumu ve umut değişkenlerinin birbirleri ile ilişki durum ve düzeyleri Spearman Brown sıra farkları korelasyon

katsayısı tekniği ile analiz edilmiştir. Kruskal Wallis H Testi sonuçlarının anlamlı olduğu analiz sonuçlarında, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla Mann Whitney U Testinden yararlanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmada yanıt aranan sorulara ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir.

Psikolojik Danışmanların Psikolojik Danışma Öz-Yeterlikleri ile Yaşam Doyumları ve Umud Düzeyleri Arasındaki İlişkiler ile ilgili Bulgular

Psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlikleri, umut düzeyleri ve yaşam doyumları arasındaki ilişkiler, Spearman Brown sıra farkları korelasyon katsayısı tekniği ile incelenmiş ve sonuçlar Tablo 3'te özetlenmiştir.

Tablo 3. Psikolojik Danışma Öz-Yeterliği, Sürekli Umud ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki

Değişkenler	1	2	3	4	5	6
1.PDÖY	1					
2.YBÖY	.90**	1				
3.OYİÖY	.88**	.85**	1			
4. PDSZİÖY	.90**	.67**	.67**	1		
5. U	.53**	.52**	.56**	.41**	1	
6.YD	.39**	.40**	.41**	.29**	.45**	1

p<.01, **YBÖY: Yardım Becerileri Öz-Yeterliği, **OYİÖY**: Oturum Yönetmeye İlişkin Öz-Yeterlik, **PDSZİÖY**: Psikolojik Danışma Sürecindeki Zorluklara İlişkin Öz-Yeterlik, **U**: Umud, **YD**: Yaşam Doyumu

Analiz sonuçlarına göre psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlikleri (PDÖY) ile sürekli umud düzeyleri ($r = .53, p < .01$) ve yaşam doyumları ($r = .39, p < .01$) arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Psikolojik danışmanların sürekli umud düzeyleri ile psikolojik danışma öz-yeterliğinin alt boyutları olan yardım becerileri öz-yeterliği ($r = .52, p < .01$), oturum yönetmeye ilişkin öz-yeterlik ($r = .56, p < .01$) ve psikolojik danışma sürecindeki zorluklara ilişkin öz yeterliği ($r = .41, p < .01$) arasında da pozitif yönde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Buna ek olarak, psikolojik danışmanların yaşam doyumları ile yine psikolojik danışma öz-yeterliğinin alt boyutları arasındaki ilişkiler değerlendirilmiş ve yardım becerileri öz-yeterliği ($r = .40, p < .01$), oturum yönetmeye ilişkin öz-yeterlik ($r = .41, p < .01$) ve psikolojik danışma sürecindeki zorluklara ilişkin öz yeterlik ($r = .29, p < .01$) ile arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu bulgulanmıştır. Son olarak psikolojik danışmanların umud düzeyleri ile yaşam doyumları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu saptanmıştır ($r = .45, p < .01$).

Psikolojik Danışma Öz-Yeterliğinin Demografik Değişkenlere Dayalı Farklılaşma Durumu

Psikolojik Danışma Öz-Yeterliğinin Cinsiyete Dayalı Farklılaşma Durumu

Psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz yeterliklerinin cinsiyete dayalı olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediği Mann-Whitney U testi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterliklerinde cinsiyete dayalı farklılıklar

Değişkenler	Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
PDÖY	Kadın	99	77.80	7702.50	2395.50	.48
	Erkek	52	72.57	3773.50		
YBÖY	Kadın	99	80.16	7936.00	2162.00	.11
	Erkek	52	68.08	3540.00		
OYİÖY	Kadın	99	78.49	7771.00	2327.00	.33
	Erkek	52	7.25	3705.00		
PDSZİÖY	Kadın	99	75.75	7499.50	2549.50	.92
	Erkek	52	76.47	3976.50		

Analiz sonuçları psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlikleri (U= 2395.50, $p > .05$) ve YBÖY (U= 2162.00, $p > .05$), OYİÖY (U= 2327.00, $p > .05$) ve PDSZİÖY (U= 2549.50, $p > .05$) alt boyutlarının cinsiyete dayalı olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermediği yönündedir.

Psikolojik Danışma Öz-Yeterliğinin Mesleğe İlişkin Duygulara Dayalı Farklılaşma Durumu

Psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlik düzeylerinin mesleğe ilişkin duygularına dayalı olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğini değerlendirmek amacıyla Kruskal Wallis H testinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterliklerinde mesleğe ilişkin duygulara dayalı farklılıklar

Değişken	Mesleğe İlişkin Duygu	n	Sıra Ort.	sd	H	p	Anlamlı Fark
PDÖY	Seviyor (a)	117	83.16	2	14.75	.001**	a>b, a>c
	Kararsız (b)	27	54.85				
	Sevmiyor (c)	7	37.93				
YBÖY	Seviyor (a)	117	82.56	2	12.30	.002**	a>b, a>c
	Kararsız (b)	27	56.44				
	Sevmiyor (c)	7	41.86				
OYİÖY	Seviyor (a)	117	83.80	2	16.94	.000**	a>b, a>c
	Kararsız (b)	27	51.57				
	Sevmiyor (c)	7	39.86				
PDSZİÖY	Seviyor (a)	117	81.11	2	7.92	.019*	a>b, a>c
	Kararsız (b)	27	61.91				
	Sevmiyor (c)	7	45.00				

** $p < .01$, * $p < .05$

Psikolojik danışma öz-yeterliğinin mesleğe ilişkin duygulara dayalı olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği bulgulanmıştır (H=14.75, sd=2, $p < .01$). Psikolojik danışma öz-yeterliğinin alt boyutları olan YBÖY (H=12.30, sd=2, $p < .01$), OYİÖY (H=16.94, sd=2, $p < .01$) ve PDSZİÖY'nin (H=7.92, sd=2, $p < .05$) mesleğe ilişkin duyguya dayalı olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı gözlenmiştir. Mesleğe ilişkin duygulara dayalı olarak mesleği sevme ile mesleği sevmeme ve sevme ile kararsız olma durumları arasında anlamlı farklılık gözlenmiştir.

Psikolojik Danışma Öz-Yeterliğinin Çalışma Yılına Dayalı Farklılaşma Durumu

Psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlik inançlarının çalışma yılına dayalı olarak farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi için Kruskal Wallis H Testinden yararlanılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. Psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterliklerinde çalışma yılına dayalı farklılıklar

Değişken	Çalışma Yılı	n	Sıra Ort.	sd	H	p	Anlamlı Fark
PDÖY	1-5 yıl (a)	43	81.00	3	5.33	.149	
	6-10 yıl (b)	26	76.12				
	11-15 yıl (c)	36	61.81				
	16 ve üstü (d)	46	82.37				
YBÖY	1-5 yıl (a)	43	84.79	3	8.97	.030*	a>c, c<d
	6-10 yıl (b)	26	74.42				
	11-15 yıl (c)	36	58.00				
	16 ve üstü (d)	46	82.76				
OYİÖY	1-5 yıl (a)	43	81.74	3	8.79	.032*	a>c, c<d
	6-10 yıl (b)	26	73.81				
	11-15 yıl (c)	36	58.49				
	16 ve üstü (d)	46	85.58				
PDSZİÖY	1-5 yıl (a)	43	76.67	3	.66	.883	
	6-10 yıl (b)	26	78.17				
	11-15 yıl (c)	36	70.96				
	16 ve üstü (d)	46	78.09				

*p<.05

Yapılan analizler psikolojik danışma öz-yeterliğinin alt boyutu olan YBÖY (H=8.97, sd=3, p<.05) ve OYİÖY'nin (H=8.79, sd=3, p<.05) çalışma yılına dayalı olarak (1-5 yıl ile 11-15 yıl ve 11-15 yıl ile 16 ve üstü yıl arasında anlamlı düzeyde) farklılık olduğunu gösterirken psikolojik danışma öz yeterliği (H=5.33, sd=3, p>.05) ve PDSZİÖY (H=.66, sd=3, p>.05) alt boyutunun çalışma yılına dayalı olarak anlamlı düzeyde farklılık oluşturmadığı ortaya çıkmıştır. Elde edilen sıra ortalamaları dikkate alındığında, psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterliklerinin doğrusal olmayan bir değişim gösterdiği, yani mesleğin ilk yıllarından itibaren giderek azaldığı, daha sonra mesleğin sonlarına doğru ise tekrar arttığı gözlenmiştir. Analiz sonuçlarına göre en düşük sıra ortalamasına 11 ila 15 yıl çalışma yılı olan psikolojik danışmanlar sahiptir.

Psikolojik Danışma Öz-Yeterliğinin Çalışılan Kurum Türüne Dayalı Farklılaşma Durumu

Psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterliklerinin çalıştıkları kurum türüne dayalı olarak farklılık gösterip göstermediğini değerlendirmek amacıyla Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 7'de özetlenmiştir.

Tablo 7. Psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterliklerinde çalışılan kurum türüne dayalı farklılıklar

Değişken	Çalışılan Kurum Türü	n	Sıra Ort.	sd	H	p
PDÖY	İlkokul	39	78.24	3	1.15	.764
	Ortaokul	41	74.84			
	Lise	54	72.51			
	Diğer	17	84.74			
YBÖY	İlkokul	39	76.50	3	2.25	.521
	Ortaokul	41	80.04			
	Lise	54	69.66			
	Diğer	17	85.26			
OYİÖY	İlkokul	39	75.82	3	.55	.909
	Ortaokul	41	76.30			
	Lise	54	73.78			
	Diğer	17	82.74			
PDSZİÖY	İlkokul	39	80.27	3	1.76	.623
	Ortaokul	41	70.02			
	Lise	54	74.89			
	Diğer	17	84.15			

Elde edilen analiz sonuçları; psikolojik danışma öz-yeterliğinin çalışan kurum türüne dayalı olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermediğini ortaya koymuştur ($H=1.15$, $sd=3$, $p>.05$). Buna ek olarak psikolojik danışma öz-yeterliğinin alt boyutları olan YBÖY ($H=2.25$, $sd=3$, $p>.05$), OYİÖY ($H=.55$, $sd=3$, $p>.05$) ve PDSZİÖY'nin de ($H=1.76$, $sd=3$, $p>.05$) çalışılan kurum türüne dayalı olarak anlamlı düzeyde fark oluşturmadığı saptanmıştır.

Psikolojik Danışma Öz-Yeterliğinin Eğitim Durumuna Dayalı Farklılaşma Durumu

Psikolojik danışmanların eğitim durumlarına dayalı olarak psikolojik danışma öz-yeterliklerinde anlamlı bir farklılığın olup olmadığı Mann-Whitney U testi ile incelenmiştir. Ulaşılan bulgular Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterliklerinde eğitim durumuna dayalı farklılıklar

Değişkenler	Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
PDÖY	Lisans	118	74.96	8845.50	1824.50	.58
	Yüksek lisans	33	79.71	2630.50		
YBÖY	Lisans	118	75.84	8949.50	1928.50	.93
	Yüksek lisans	33	76.56	2526.50		
OYİÖY	Lisans	118	74.73	8818.50	1797.50	.50
	Yüksek lisans	33	80.53	2657.50		
PDSZİÖY	Lisans	118	74.96	8845.00	1824.00	.58
	Yüksek lisans	33	79.73	2631.00		

Psikolojik danışma öz-yeterliğinde eğitim durumuna dayalı olarak anlamlı düzeyde bir fark oluşturmadığı görülmüştür ($U=1824.50$, $p>.05$). Psikolojik danışma öz-yeterliğinin alt boyutları olan YBÖY ($U=1928.50$, $p>.05$), OYİÖY ($U=1797.50$, $p>.05$) ve PDSZİÖY ($U=1824.00$, $p>.05$) de eğitim durumuna dayalı olarak anlamlı düzeyde farklılık gözlenmemiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlikleri ile yaşam doyumları ve umut düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Yapılan analiz sonucunda psikolojik danışma öz-yeterliği ve alt boyutları ile yaşam doyumu arasında pozitif yönde anlamlı ilişkilerin olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, alan yazında yer alan bulgular tarafından desteklenmektedir (Pamukçu, 2011). Bireylerin yaşam doyumları hayatlarıyla ilgili genel bir kararı ifade etmektedir (Shin ve Johnson, 1978). Bu değerlendirme iş, aile, arkadaşlık ilişkileri, boş zaman etkinlikleri gibi farklı alanlar ile ilgili doyumdan etkilenmektedir (Diener, Suh, Lucas ve Smith, 1999). Psikolojik danışmanlar kendilerini etkili danışmanlık becerileri gösterme, oturumları yönetme ve danışma sürecindeki zorluklarla baş etmede yeterli gördükçe meslekleriyle ilgili algıları daha olumlu hale gelmekte, daha yüksek mesleki doyum elde etmekte ve sonuç olarak yüksek düzeyde yaşam doyumuna sahip olmaktadır. Bu bulgu, Bandura'nın (1993) öz-yeterlik inançlarının duyuşsal süreçler üzerindeki etkisine yönelik görüşleriyle açıklanabilir. Bu görüşe göre bireyler kendi yeteneklerini aştığını düşündükleri bir iş ile karşı karşıya geldiklerinde olumsuz birtakım duygular yaşamaktadırlar. Yaşadıkları bu duygular dolayısıyla yetersizlik inançlarının yöneltildiği eylemi başlamakta ve sürdürmekte isteksiz olmaktadır (Bandura, 1977; Bandura, Adams ve Beyer, 1977). Bireyler yeterli olamayacaklarını düşündükleri eylemleri kendileri için bir tehdit olarak görerek stres ve kaygı duyabilmekte, bu durum da onların yaşamdan aldıkları doyumunu olumsuz olarak etkileyebilmektedir (Bandura, 1982). İlgili alan yazın incelendiğinde de öz-yeterliğin yaşam doyumu ile ilişkili olan önemli bir değişken olduğuna dair çok sayıda araştırma mevcuttur (Hampton ve Marshall, 2000; Vecchio, Gerbino, Pastorelli, Del Bove ve Caprara, 2007).

Araştırmanın bir diğer bulgusunda, psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlikleri ve yardım becerileri öz-yeterliği, oturumları yönetmeye ilişkin öz-yeterlik ve psikolojik danışma sürecindeki zorluklara ilişkin öz-yeterlik alt boyutları ile umut düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkilerin olduğu saptanmıştır. Bu bulgu, ilgili alan yazındaki bulgularla paraleldir (Feldman ve Kubota, 2015; May, Hunter, Ferrari, Noel ve Jason, 2015; Phan, 2013). Psikolojik danışmanların bir danışanla psikolojik danışma oturumu gerçekleştirme konusunda kendi yeterliklerine olan inançları güçlendikçe ileriye dönük olumlu düşünceleri artabilir. Bu durum, öz-yeterlik kuramının motivasyonel süreçlere ilişkin görüşleri ile açıklanabilir (Bandura, 1989). Bireylerin kendi yeteneklerine olan güvenleri arttıkça gösterecekleri performans, iş ya da görevlerde kendi öz-yeterliklerine ve elde edecekleri sonuçlara ilişkin beklentileri daha olumlu hale gelebilir. Geleceğe yönelik olumlu beklentileri olan psikolojik danışmanların, aynı beklentileri kendi yeterlikleri için de duyabilecekleri, kendilerini geliştirebileceklerine ve yeterli psikolojik danışma hizmeti sunma yönünde istedik sonuçlar elde edebileceklerine inandıkları söylenebilir.

Terapistlerin cinsiyetlerinin danışma sürecini nasıl etkilediği konusu alan yazın uzun bir zamandan beri meşgul etmektedir. Araştırmacıların birçoğu terapistlerin cinsiyetlerinin süreci etkilemediğini işaret etmekte olup (Mogul, 1982; Zlotnick, Elkin ve Shea, 1998), kadın terapistlerin daha iyi terapötik iş birliği kurduklarını belirten araştırmalar mevcuttur (Jones ve Zoppel, 1982; Liddle, 1996). Kadın ya da erkek psikolojik danışmanların danışanla daha iyi bir ilişki kurma noktasında birbirlerinden ayrılacak olmaları, danışma sürecinde danışman ve danışanı ilgilendiren diğer faktörlerin cinsiyete dayalı olarak nasıl farklılaştığı sorusunu gündeme getirebilir. Bu bağlamda bu çalışmada, psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlik inançlarının cinsiyete dayalı olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Alan yazın incelendiğinde psikolojik danışma öz-yeterliğinde cinsiyete ilişkin araştırmaların farklı sonuçlar ortaya koyduğu gözlenmiştir. Yapılan bazı araştırmalarda cinsiyete bağlı fark bulunmazken (Daniels ve Larson, 2001; Larson ve diğ., 1992; Mullen, Uwamahoro, Blount ve Lambie, 2015) bazı çalışmalarda cinsiyetler arası farkın erkekler lehine (Ganske, Gnilka, Ashby ve Rice, 2015) sonuçlar verdiği gözlenmiştir. Ancak belirli bir cinsiyet lehine bulgular elde eden çalışmaların azınlıkta olduğu görülmektedir.

Psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlik inançlarının mesleğe ilişkin duygulara dayalı olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı bulgusu araştırmanın diğer bir sonucudur. Buna göre mesleğe karşı olumlu duygular besleyen psikolojik danışmanların mesleği sevmeyen ve mesleğe ilişkin duygularında kararsız olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek psikolojik danışma öz-yeterliğine sahip oldukları belirlenmiştir. Mesleği seven psikolojik danışmanlar mesleki iş ve sorumluluklara karşı daha olumlu bir bakış açısıyla bakabilir, ilgi duydukları bu aktivitelere karşı kendilerini geliştirmeye çabalayabilir, yeni bilgiler ve deneyimler edinmek için kendilerini motive edebilir, okul zamanı içinde ve dışında meslekleriyle ilgili daha çok zaman geçirmeye istekli olabilirler. Bu bağlamda meslekleriyle ilgili olumlu yaşantıları kendilerini daha yeterli görmelerini sağlayabilir. İlgili alan yazında psikolojik danışmanların mesleğe ilişkin duygularına ilişkin bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Ancak, bu durum benzer bir kavram olan mesleki bağlılık ile ilgili çalışmalar ile açıklanabilir. Pek çok araştırmacı öğretmenlerin öz-yeterlik inançları ile mesleki bağlılıkları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulgulanmıştır (Canrinus, Helms-Lorenz, Beijgaard, Buitink ve Hofman, 2012; Klassen ve Chiu, 2011). Başka bir deyişle, bireylerin mesleğe olan bağlılıkları arttıkça meslekleriyle ilgili öz-yeterlikleri de artmaktadır. Mesleki bağlılıkla ilgili sonuçlarla benzer şekilde, mesleğini seven psikolojik danışmanların kendilerini daha çok yeterli görebilecekleri söylenebilir.

Araştırma kapsamında elde edilen bulgulardan biri de psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz yeterlik düzeylerinin çalışma yılına dayalı olarak anlamlı düzeyde farklılık gösterdiğidir. Bu doğrultuda psikolojik danışma öz-yeterliğinin alt boyutlarından yardım becerileri öz-yeterliği ve oturumları yönetmeye ilişkin öz-yeterliklerinde çalışma yılına bağlı olarak anlamlı farklılıkların bulunduğu tespit edilmiştir. Alan yazında yer alan araştırma bulguları genellikle çalışma yılına bağlı anlamlı bir farklılığın olmadığı şeklindedir (McCarthy, 2014; Tang ve diğ., 2004). Bu çalışmanın bulgularına göre mesleğe yeni başlayan psikolojik danışmanların yardım becerileri öz-yeterlikleri ve oturumları yönetmeye ilişkin öz-yeterlikleri meslekte deneyimli olanlara göre anlamlı derecede daha yüksektir. Mesleğe yeni başlayan psikolojik danışmanların henüz eğitimlerini tamamladıkları, uygulama alanı ve onun sorunları ile yüzleşmedikleri, dolayısıyla kendi yeterliklerine yönelik düşüncelerinin yüksek olabileceği, başka bir deyişle kendilerine önemli ölçüde güven duydukları söylenebilir. Mesleğin ilk yıllarından itibaren danışma öz-yeterliğinde bir azalışın olduğu, en düşük düzeyin 11 ila 15 yıl görev yapan psikolojik danışmanlarda gözlemlendiği bulgulanmıştır. Bu bakımdan psikolojik danışmanların uygulama alanı ile ilgili sorunları daha yakından tecrübe ettikleri ve bu nedenle kendi yeterliklerine ilişkin endişelerinin olduğu düşünülmektedir. Son olarak, meslekte çalışma yılına ilişkin diğer bulgu ise 16 yıl ve üzeri deneyime sahip olan psikolojik danışmanların 11 ila 15 yıl deneyime sahip olanlardan anlamlı derecede daha yüksek yardım becerileri öz-yeterliğine ve oturumları yönetmeye ilişkin öz-yeterliğe sahip oldukları yönündedir. Bu bakımdan mesleğin başındaki özgüvenin giderek azaldığı, ardından sorunlara karşı elde edilen deneyimler sonucunda psikolojik danışmanların kendi yeterliklerine ilişkin inançlarını tekrar geri kazandıkları söylenebilir. Bu bağlamda psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlik algılarının doğrusal olmayan bir değişim izlediği ifade edilebilir.

Elde edilen bulgulara göre psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlik düzeyleri çalıştıkları kurumun türüne dayalı olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. İlgili alan yazında psikolojik danışma öz-yeterliğinde çalışılan kurum türüne (lise, ortaokul, ilkokul vb.) bağlı anlamlı bir farklılığa işaret eden bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu bulgu değerlendirilirken psikolojik danışma öz-yeterliğinin başarılı deneyimler ve dolaylı deneyimler aracılığıyla geliştiği göz önünde bulundurulabilir. Bireyler herhangi bir konuda kendi yeterliklerini değerlendirmek için çevrelerini gözlemlemektedirler. Kendileri ile benzer özelliklere sahip olan kişilerin bu konuda başarılı olup olmadıklarını izleyerek kendileri hakkında çıkarımda bulunurlar. Gözlemlenen kişinin başarılı olması durumunda birey kendisinden çok da farklı olmayan bu kişi gibi kendisinin de başarılı olabileceğini düşünmekte, böylece olumlu bir dolaylı deneyim kazanmaktadır. Dolaylı deneyime benzer olarak bireyler herhangi bir konuda kendi deneyimlerinden de çıkarımda bulunurlar. Bir konuda başarılı olan birey kendisinin yeterli

olduğuna ilişkin bir inanç duyabilir ve böylece başarılı bir deneyim elde edebilir. Öz-yeterlik inançlarının olumlu ya da olumsuz yönde değişmesi dolaylı ve başarılı deneyimlere bağlıdır. Bu bakımdan bireylerin bir konudaki öz-yeterlik inançlarının gelişmesi olumlu deneyimleri gerekli kılmaktadır. Psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterliklerini geliştirebilmeleri için de psikolojik danışma hizmeti sunmaları ve meslektaşları gözlemleyerek bu konuda deneyim elde etmeleri önemlidir. Bu bakımdan psikolojik danışma hizmetinin okullarda ne ölçüde sunulduğu psikolojik danışmanların öz-yeterlik inançlarını da belirleyebilmektedir. Bu bağlamda, Türkiye’de farklı okul düzeylerinde bireysel psikolojik danışmanlık hizmetlerinin benzer bir oranda sunulması psikolojik danışmanların öz-yeterlik inançlarının benzer olmasına, başka bir değişle belirli bir farklılığın oluşmamasına neden olabilir. Bu doğrultuda Yüksel-Şahin (2008) ortaokullarda sunulan rehberlik hizmetlerini sıralamakta ve psikolojik danışmanın en az sunulan hizmet olduğunu ifade etmektedir. Buradan hareketle diğer kurum türlerinde sunulan psikolojik danışmanlık hizmetlerinin de benzer düzeyde olduğu, buna dayalı olarak belirgin bir farklılığın meydana gelmediği düşünülmektedir.

Çalışma kapsamında psikolojik danışmanların bir kısmının sadece lisans eğitimi aldıkları, bir kısmının ise lisans eğitime ek olarak yüksek lisans eğitimini de tamamladıkları görülmüştür. Bu doğrultuda, psikolojik danışmanların lisans ve yüksek lisans eğitim düzeylerine dayalı olarak psikolojik danışma öz-yeterlik düzeylerinde anlamlı bir farklılığın olup olmadığı incelenmiştir. Elde edilen sonuca göre anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna varılmıştır. Alan yazında psikolojik danışma öz-yeterliğinde eğitim durumuna dayalı farklılıkları belirlemeye ilişkin yapılan araştırmaların farklı sonuçlar ortaya koyduğu görülmektedir. Bazı araştırmalarda eğitim durumuna dayalı olarak anlamlı bir farkın olmadığı bulgulanırken (McCarthy, 2014), pek çok araştırmada eğitim düzeyi arttıkça psikolojik danışma öz-yeterliğinin de yükseldiği sonucu ortaya çıkmıştır (Ganske ve diğ., 2015; Ng ve Smith, 2012). Eğitim durumuna dayalı olarak anlamlı farklılık olduğunu ortaya koyan araştırmalarda doktora ve yüksek lisans düzeyinde karşılaştırma yapılmıştır. Bu bulguları destekler şekilde psikolojik danışmanların bilgilerini ve deneyimlerini geliştirecekleri daha üst eğitimlerin kendilerini psikolojik danışma yapma konusunda daha çok yeterli hissetmelerini sağlayacağı beklenebilir. Ancak bu çalışma kapsamında elde edilen bulgular, yüksek lisans eğitiminin ileri düzeyde deneyim ve öz-değerlendirme kriterleri sunma bakımından lisans eğitiminden kayda değer bir farklılık oluşturmadığına işaret etmektedir. Bu bulgu yorumlanırken söz konusu öz-yeterlik inançlarını geliştirmede eğitim programlarının tam olarak yeterli olmadığı sonucu söylenebilir. Ancak, bireylerin kişilik özellikleri ile ilişkili olan öz-yeterlik inançlarının (Brown ve Cinamon, 2016; Pocneti Dupuis, Congard ve Jopp, 2017) zaman içerisinde tutarlı bir değişim göstereceği ve düşük öz-yeterlik inancının gelişim için nispeten dirençli olabileceği düşünülebilir. Başka bir değişle bireyler kendilerini bir konuda o kadar yetersiz hissedebilirler ki bu durum kişiliklerinin bir parçası haline gelebilir ve sonuç olarak kendilerini yeterli hissedebilecekleri durumlar karşısında dahi yetersiz hissetmeyi sürdürebilirler. Bu açıdan düşünüldüğünde yüksek lisans eğitiminin psikolojik danışmanların kendi yeterlikleri ile ilgili yerleşik algılarında farklılık oluşturmamasının bu inançların tutarlı ve dirençli bir doğaya sahip olmasından ileri geldiği söylenebilir.

Gerçekleştirilen çalışma önemli bazı bulgular sunmakla birlikte bazı sınırlılıkları da içermektedir. Bu sınırlılıklardan ilki, araştırma grubunun ağırlıklı olarak kısıtlı bir coğrafi konumda görev yapan psikolojik danışmanlardan oluşmuş olmasıdır. Çalışmanın daha geniş örneklem gruplarıyla tekrarlanması önerilmektedir. Çalışmanın ikinci sınırlılığı öz bildirim dayalı ölçüm yapılmış olmasıdır. Psikolojik danışmanların kendilerini en iyi tanıyan kişiler olduğu varsayımından yola çıkarak öz bildirim dayalı ölçüm gerçekleştirilmiştir. Konuyla ilgili gelecek araştırmalarda nicel ve nitel yaklaşımın birlikte kullanılmasının öz-bildirim dayalı sınırlılıkları azaltacağı öngörülmektedir. Psikolojik danışmanların psikolojik danışma öz-yeterlikleri, çalışma deneyimlerinin 11 ila 15 yılları arasında en düşük düzeydedir. Bu aralıktaki psikolojik danışmanlar için psikolojik danışmanlık becerileri ve yeterliklerine ilişkin hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Buna ek olarak, psikolojik danışmanlar ile

rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans ve yüksek lisans öğrencilerinin psikolojik danışma öz-yeterlikleri, yaşam doyumları ve umut düzeyleri arasındaki ilişkiler öğretim sürecinin başlangıcından itibaren boylamsal olarak incelenebilir ve öğretim müfredatındaki bireysel danışmanlık ve grup danışmanlığı gibi uygulama içeren farklı derslerin bu değişkenler üzerindeki etkisi araştırılabilir. Bu konu ile ilgili gelecek çalışmalar psikolojik danışmanlar ile lisans ve yüksek lisans öğrencilerinin psikolojik danışma öz-yeterliklerini kaygı, iş-meslek doyumu, tükenmişlik gibi değişkenler ile incelenmesi ve karşılaştırılması şeklinde olabilir.

KAYNAKÇA

- Al-Darmaki, F. R. (2004). Counselor training, anxiety, and counseling self-efficacy: Implications for training psychology students from the United Arab Emirates University. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 32(5), 429-439. <http://dx.doi.org/10.2224/sbp.2004.32.5.429>
- Atkins, D. C., & Christensen, A. (2001). Is professional training worth the bother? A review of the impact of psychotherapy training on client outcome. *Australian Psychologist*, 36(2), 122-130. <http://dx.doi.org/10.1080/00050060108259644>
- Ballout, H. I. (2009). Career commitment and career success: Moderating role of self-efficacy. *Career Development International*, 14(7), 655-670. <http://dx.doi.org/10.1108/13620430911005708>
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215. <http://dx.doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191>
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 37(2), 122-147. <http://dx.doi.org/10.1037/0003-066X.37.2.122>
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice-Hall, Inc.
- Bandura, A. (1989). Human agency in social cognitive theory. *American Psychologist*, 44(9), 1175-1184. <http://dx.doi.org/10.1037/0003-066X.44.9.1175>
- Bandura, A. (1993). Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning. *Educational Psychologist*, 28(2), 117-148. http://dx.doi.org/10.1207/s15326985ep2802_3
- Bandura, A. (1999). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Asian Journal of Social Psychology*, 2(1), 21-41. <http://dx.doi.org/10.1111/1467-839X.00024>
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Annual Review of Psychology*, 52(1), 1-26. <http://dx.doi.org/10.1146/annurev.psych.52.1.1>
- Bandura, A., Adams, N. E., & Beyer, J. (1977). Cognitive processes mediating behavioral change. *Journal of Personality and Social Psychology*, 35(3), 125-139. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.35.3.125>
- Barbee, P. W., Scherer, D., & Combs, D. C. (2003). Prepracticum service-learning: Examining the relationship with counselor self-efficacy and anxiety. *Counselor Education and Supervision*, 43(2), 108-120. <http://dx.doi.org/10.1002/j.1556-6978.2003.tb01835.x>
- Barden, S. M., & Greene, J. H. (2015). An Investigation of Multicultural Counseling Competence and Multicultural Counseling Self-Efficacy for Counselors-in-Training. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 37(1), 41-53. <http://dx.doi.org/10.1007/s10447-0149224-1>
- Barnes, K. L. (2004). Applying self-efficacy theory to counselor training and supervision: A comparison of two approaches. *Counselor Education and Supervision*, 44(1), 56-69. <http://dx.doi.org/10.1002/j.1556-6978.2004.tb01860.x>
- Besier, T., Born, A., Henrich, G., Hinz, A., Quittner, A. L., & Goldbeck, L. (2011). Anxiety, depression, and life satisfaction in parents caring for children with cystic fibrosis. *Pediatric Pulmonology*, 46(7), 672-682. <http://dx.doi.org/10.1002/ppul.21423>
- Betz, N. E., Hammond, M. S., & Multon, K. D. (2005). Reliability and validity of five-level response continua for the Career Decision Self-Efficacy Scale. *Journal of Career Assessment*, 13(2), 131-149. <http://dx.doi.org/10.1177/1069072704273123>
- Brown, D., & Cinamon, R. G. (2016). Contribution of Personality to Self-Efficacy and Outcome Expectations in Selecting a High School Major among Adolescents with Learning Disabilities. *Career Development And Transition For Exceptional Individuals*, 39(4), 237-248. <http://dx.doi.org/10.1177/2165143415587689>
- Canrinus, E. T., Helms-Lorenz, M., Beijaard, D., Buitink, J., & Hofman, A. (2012). Self-efficacy, job satisfaction, motivation and commitment: exploring the relationships between indicators of

- teachers' professional identity. *European Journal of Psychology of Education*, 27(1), 115-132. <http://dx.doi.org/10.1007/s10212-011-0069-2>
- Cashwell, T. H., & Dooley, K. (2001). The impact of supervision on counselor self-efficacy. *The Clinical Supervisor*, 20(1), 39-47. http://dx.doi.org/10.1300/J001v20n01_03
- Chandler, N., Balkin, R. S., & Perepiczka, M. (2011). Perceived self-efficacy of licensed counselors to provide substance abuse counseling. *Journal of Addictions & Offender Counseling*, 32(1-2), 29-42. <http://dx.doi.org/10.1002/j.2161-1874.2011.tb00205.x>
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2005). *Research methods in education* (6th ed.). New York: Routledge. <http://dx.doi.org/10.4324/9780203224342>
- Compeau, D. R., & Higgins, C. A. (1995). Computer self-efficacy: Development of a measure and initial test. *MIS Quarterly*, 189-211. <http://dx.doi.org/10.2307/249688>
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (4th ed.). Boston: Pearson.
- Daniels, J. A., & Larson, L. M. (2001). The impact of performance feedback on counseling self-efficacy and counselor anxiety. *Counselor Education and Supervision*, 41(2), 120-130. <http://dx.doi.org/10.1002/j.1556-6978.2001.tb01276.x>
- DeVellis, R. F. (2016). *Scale development: Theory and applications* (Vol. 26). Sage Publications.
- Diener, E. D., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of personality assessment*, 49(1), 71-75. http://dx.doi.org/10.1207/s15327752jpa4901_13
- Diener, E., Suh, E., Lucas, R. E., & Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276-302. <http://dx.doi.org/10.1037/0033-2909.125.2.276>
- Ekşi, H., Ismuk, E., & Parlak, S. (2015). Okul psikolojik danışmanlarında iş doyumunun yordayıcısı olarak psikolojik danışma öz-yeterliği ve dinleme becerileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 84-103.
- Evans, J. A. (2002). Cautious caregivers: Gender stereotypes and the sexualization of men nurses' touch. *Journal of Advanced Nursing*, 40(4), 441-448. <http://dx.doi.org/10.1046/j.1365-2648.2002.02392.x>
- Evans, J. (2004). Men nurses: A historical and feminist perspective. *Journal of Advanced Nursing*, 47(3), 321-328. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1365-2648.2004.03096.x>
- Feldman, D. B., & Kubota, M. (2015). Hope, self-efficacy, optimism, and academic achievement: Distinguishing constructs and levels of specificity in predicting college grade-point average. *Learning and Individual Differences*, 37, 210-216. <http://dx.doi.org/10.1016/j.lindif.2014.11.022>
- Fernando, D. M., & Hulse-Killacky, D. (2005). The relationship of supervisory styles to satisfaction with supervision and the perceived self-efficacy of master's-level counseling students. *Counselor Education and Supervision*, 44(4), 293-304. <http://dx.doi.org/10.1002/j.1556-6978.2005.tb01757.x>
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th ed.). New York: McGraw-Hill Companies.
- Ganske, K. H., Gnilka, P. B., Ashby, J. S., & Rice, K. G. (2015). The relationship between counseling trainee perfectionism and the working alliance with supervisor and client. *Journal of Counseling & Development*, 93(1), 14-24. <http://dx.doi.org/10.1002/j.15566676.2015.00177.x>
- Geng, L., Jiang, T., & Han, D. (2011). Relationships among self-esteem, self-efficacy, and faith in people in Chinese heroin abusers. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 39(6), 797-806. <http://dx.doi.org/10.2224/sbp.2011.39.6.797>
- Gladding, S. T. (2009). *Counseling: A comprehensive profession*. Upper Saddle River, NJ: Merrill/Pearson.
- Greason, P. B., & Cashwell, C. S. (2009). Mindfulness and counseling self-efficacy: The mediating role of attention and empathy. *Counselor Education and Supervision*, 49(1), 2-19. <http://dx.doi.org/10.1002/j.1556-6978.2009.tb00083.x>
- Greene, J. H., Barden, S. M., Richardson, E. D., & Hall, K. G. (2014). The influence of film and experiential pedagogy on multicultural counseling self-efficacy and multicultural counseling competence. *Journal of the Scholarship of Teaching and Learning*, 14(5), 62-78. <http://dx.doi.org/10.14434/josotlv14i5.12656>
- Hampton, N. Z. (2000). Self-efficacy and quality of life in people with spinal cord injuries in China. *Rehabilitation Counseling Bulletin*, 43(2), 66-74. <http://dx.doi.org/10.1177/003435520004300202>
- Hampton, N. Z., & Marshall, A. (2000). Culture, gender, self-efficacy, and life satisfaction: A comparison between Americans and Chinese people with spinal cord injuries. *Journal of Rehabilitation*, 66(3), 21-

28.

- Hartley, S. M., Vance, D. E., Elliott, T. R., Cuckler, J. M., & Berry, J. W. (2008). Hope, self-efficacy, and functional recovery after knee and hip replacement surgery. *Rehabilitation Psychology*, 53(4), 521-529. <http://dx.doi.org/10.1037/a0013121>
- Hu, L. T., and Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55. <http://dx.doi.org/10.1080/10705519909540118>
- Jones, E. E., & Zoppel, C. L. (1982). Impact of client and therapist gender on psychotherapy process and outcome. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 50(2), 259-279. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-006X.50.2.259>
- Joseph, R. P., Roysse, K. E., Benitez, T. J., & Pekmezi, D. W. (2014). Physical activity and quality of life among university students: exploring self-efficacy, self-esteem, and affect as potential mediators. *Quality of Life Research*, 23(2), 659-667. <http://dx.doi.org/10.1007/s11136-013-0492-8>
- Juengst, S. B., Adams, L. M., Bogner, J. A., Arenth, P. M., O'Neil-Pirozzi, T. M., Dreer, L. E., ... & Wagner, A. K. (2015). Trajectories of life satisfaction after traumatic brain injury: Influence of life roles, age, cognitive disability, and depressive symptoms. *Rehabilitation Psychology*, 60(4), 353-364. <http://dx.doi.org/10.1037/rep0000056>
- Kissil, K., Davey, M., & Davey, A. (2013). Foreign-born therapists in the United States: Supervisors' multicultural competence, supervision satisfaction, and counseling self-efficacy. *The Clinical Supervisor*, 32(2), 185-211. <http://dx.doi.org/10.1080/07325223.2013.846746>
- Klassen, R. M., & Chiu, M. M. (2010). Effects on teachers' self-efficacy and job satisfaction: Teacher gender, years of experience, and job stress. *Journal of Educational Psychology*, 102(3), 741-756. <http://dx.doi.org/10.1037/a0019237>
- Klassen, R. M., & Chiu, M. M. (2011). The occupational commitment and intention to quit of practicing and pre-service teachers: Influence of self-efficacy, job stress, and teaching context. *Contemporary Educational Psychology*, 36(2), 114-129. <http://dx.doi.org/10.1016/j.cedpsych.2011.01.002>
- Kline, R. B. (2015). *Principles and practice of structural equation modeling* (4th ed.). Guilford Publications.
- Kozina, K., Grabovari, N., Stefano, J. D., & Drapeau, M. (2010). Measuring changes in counselor self-efficacy: Further validation and implications for training and supervision. *The Clinical Supervisor*, 29(2), 117-127. <http://dx.doi.org/10.1080/07325223.2010.517483>
- Larson, L. M., & Daniels, J. A. (1998). Review of the counseling self-efficacy literature. *The Counseling Psychologist*, 26(2), 179-218. <http://dx.doi.org/10.1177/0011000098262001>
- Larson, L. M., Suzuki, L. A., Gillespie, K. N., Potenza, M. T., Bechtel, M. A., & Toulouse, A. L. (1992). Development and validation of the counseling self-estimate inventory. *Journal of Counseling Psychology*, 39(1), 105-120. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-0167.39.1.105>
- Lent, R. W., Hill, C. E., & Hoffman, M. A. (2003). Development and validation of the Counselor Activity Self-Efficacy Scales. *Journal of Counseling Psychology*, 50(1), 97-108. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-0167.50.1.97>
- Lent, R. W., Hoffman, M. A., Hill, C. E., Treistman, D., Mount, M., & Singley, D. (2006). Client-specific counselor self-efficacy in novice counselors: Relation to perceptions of session quality. *Journal of Counseling Psychology*, 53(4), 453-463. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-0167.53.4.453>
- Liddle, B. J. (1996). Therapist sexual orientation, gender, and counseling practices as they relate to ratings on helpfulness by gay and lesbian clients. *Journal of Counseling Psychology*, 43(4), 394-401. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-0167.43.4.394>
- Magaletta, P. R., & Oliver, J. M. (1999). The hope construct, will, and ways: Their relations with self-efficacy, optimism, and general well-being. *Journal of Clinical Psychology*, 55(5), 539-551. [http://dx.doi.org/10.1002/\(SICI\)1097-4679\(199905\)55:5%3C539::AID-JCLP2%3E3.0.CO;2-G](http://dx.doi.org/10.1002/(SICI)1097-4679(199905)55:5%3C539::AID-JCLP2%3E3.0.CO;2-G)
- Mahmoud, J. S. R., Staten, R. T., Hall, L. A., & Lennie, T. A. (2012). The relationship among young adult college students' depression, anxiety, stress, demographics, life satisfaction, and coping styles. *Issues In Mental Health Nursing*, 33(3), 149-156. <http://dx.doi.org/10.3109/01612840.2011.632708>
- May, E. M., Hunter, B. A., Ferrari, J., Noel, N., & Jason, L. A. (2015). Hope and Abstinence Self-Efficacy: Positive Predictors of Negative Affect in Substance Abuse Recovery. *Community Mental Health Journal*, 51(6), 695-700. <http://dx.doi.org/10.1007/s10597-015-9888-y>
- McCarthy, A. K. (2014). Relationship between rehabilitation counselor efficacy for counseling skills and client outcomes. *Journal of Rehabilitation*, 80(2), 3-11.

- McKay, M. T., Dempster, M., & Byrne, D. G. (2014). An examination of the relationship between self-efficacy and stress in adolescents: the role of gender and self-esteem. *Journal of Youth Studies*, 17(9), 1131-1151. <http://dx.doi.org/10.1080/13676261.2014.901494>
- Miller, S. A., & Byers, E. S. (2008). An exploratory examination of the sexual intervention self-efficacy of clinical psychology graduate students. *Training and Education in Professional Psychology*, 2(3), 137-144. <http://dx.doi.org/10.1037/1931-3918.2.3.137>
- Mogul, K. M. (1982). Overview: The sex of the therapist. *The American Journal of Psychiatry*, 139(1), 1-11.
- Morgan, L. W., Greenwaldt, M. E., & Gosselin, K. P. (2014). School counselors' perceptions of competency in career counseling. *The Professional Counselor*, 4(5), 481-496. <http://dx.doi.org/10.15241/lwm.4.5.481>
- Mullen, P. R., Uwamahoro, O., Blount, A. J., & Lambie, G. W. (2015). Development of counseling students' self-efficacy during preparation and training. *The Professional Counselor*, 5(1), 175-184. <http://dx.doi.org/10.15241/prm.5.1.175>
- Ng, K. M., & Smith, S. D. (2012). Training level, acculturation, role ambiguity, and multicultural discussions in training and supervising international counseling students in the United States. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 34(1), 72-86. <http://dx.doi.org/10.1007/s10447-011-9130-8>
- Pamukçu, B. (2011). *The investigation of counseling self-efficacy levels of counselor trainees*. Unpublished master's thesis. Middle East Technical University, Ankara.
- Phan, H. P. (2009). Examination of time perspective, hope, self-efficacy, and ethnic identity: A structural equation model. In *Conference paper for the AARE*.
- Phan, H. P. (2013). Examination of self-efficacy and hope: A developmental approach using latent growth modeling. *The Journal of Educational Research*, 106(2), 93-104. <http://dx.doi.org/10.1080/00220671.2012.667008>
- Pocnet, C., Dupuis, M., Jopp, D., & Congard, A. (2017). Personality and its links to quality of life: Mediating effects of emotion regulation and self-efficacy beliefs. *Motivation And Emotion*, 41(2), 196-208. doi:10.1007/s11031-017-9603-0
- Prati, G., Pietrantonio, L., & Cicognani, E. (2010). Self-efficacy moderates the relationship between stress appraisal and quality of life among rescue workers. *Anxiety, Stress, & Coping*, 23(4), 463-470. <http://dx.doi.org/10.1080/10615800903431699>
- Rego, A., Sousa, F., Marques, C., & Cunha, M. P. E. (2012). Retail employees' self-efficacy and hope predicting their positive affect and creativity. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 21(6), 923-945. <http://dx.doi.org/10.1080/1359432X.2011.610891>
- Roeser, R. W., Midgley, C., & Urdan, T. C. (1996). Perceptions of the school psychological environment and early adolescents' psychological and behavioral functioning in school: The mediating role of goals and belonging. *Journal of Educational Psychology*, 88(3), 408-422. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-0663.88.3.408>
- Shin, D. C., & Johnson, D. M. (1978). Avowed happiness as an overall assessment of the quality of life. *Social Indicators Research*, 5(1-4), 475-492. <http://dx.doi.org/10.1007/BF00352944>
- Snyder, C. R., Harris, C., Anderson, J. R., Holleran, S. A., Irving, L. M., Sigmon, S. T., ... & Harney, P. (1991). The will and the ways: development and validation of an individual-differences measure of hope. *Journal of personality and social psychology*, 60(4), 570-585. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.60.4.570>
- Snyder, C. R., Rand, K. L., & Sigmon, D. R. (2002). Hope theory. In C. R. Snyder & S. J. Lopez (Eds.), *Handbook of positive psychology* (pp. 257-276). New York: Oxford University Press.
- Tan-Kristanto, S., & Kiropoulos, L. A. (2015). Resilience, self-efficacy, coping styles and depressive and anxiety symptoms in those newly diagnosed with multiple sclerosis. *Psychology, Health & Medicine*, 20(6), 635-645. <http://dx.doi.org/10.1080/13548506.2014.999810>
- Tang, M., Addison, K. D., LaSure-Bryant, D., & Norman, R. (2004). Factors that influence self-efficacy of counseling students: An exploratory study. *Counselor Education and Supervision*, 44(1), 70-80. <http://dx.doi.org/10.1002/j.1556-6978.2004.tb01861.x>
- Tarhan, S. (2012). *Umudun öz-yeterlik, algılanan sosyal destek ve kişilik özelliklerinden yordanması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ugalde, A., Krishnasamy, M., & Schofield, P. (2014). The relationship between self-efficacy and anxiety and general distress in caregivers of people with advanced cancer. *Journal of Palliative Medicine*,

- 17(8), 939-941. <http://dx.doi.org/10.1089/jpm.2013.0338>
- Wheaton, B., Muthén, B., Alwin, D. F., and Summers, G. F. (1977). Assessing reliability and stability in panel models. *Sociological Methodology*, 8(1), 84-136. <http://dx.doi.org/10.2307/270754>
- Williams, C. L. (1992). The glass escalator: Hidden advantages for men in the “female” professions. *Social Problems*, 39(3), 253-267. <http://dx.doi.org/10.2307/3096961>
- Vaske, J. J. (2008). *Survey research and analysis: Applications in parks, recreation and human dimensions*. State College, PA: Venture Publishing.
- Vecchio, G. M., Gerbino, M., Pastorelli, C., Del Bove, G., & Caprara, G. V. (2007). Multi-faceted self-efficacy beliefs as predictors of life satisfaction in late adolescence. *Personality and Individual Differences*, 43(7), 1807-1818. <http://dx.doi.org/10.1016/j.paid.2007.05.018>
- Yetim, Ü. (1991). *Kişisel projelerin organizasyonu ve örüntüsü açısından yaşam doyumu*. Yayımlanmamış doktora tezi. Ege Üniversitesi, İzmir.
- Yüksel-Şahin, F. (2008). Evaluation of school counseling and guidance services based on views of high school students. *International Journal of Human Sciences*, 5(2), 2-26.
- Zlotnick, C., Elkin, I., & Shea, M. T. (1998). Does the gender of a patient or the gender of a therapist affect the treatment of patients with major depression?. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 66(4), 655-659. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-006X.66.4.655>

[Extended English Abstract](#)

Introduction

School counselors play an important role in the conduct of personal, social and educational services for students in schools. It is thought that their feelings about being professionally sufficient will affect the quality of their help. It is noted that in previous studies counseling self-efficacy affected the quality of counseling services offered (Atkins and Christensen, 2001). It is thought that the quality of the offered service may be related to a number of personal factors. It may be necessary to have a good mental state to be able to provide good service. In this regard, the extent to which school counselors are satisfied and whether there are positive expectations for the future may be related to how well they feel professionally enough. Considering the information provided in the related literature, it has been observed that number of studies in Turkey and in rest of the world regarding counseling self-efficacy are limited (Chandler, Balkin and Perepiczka, 2011, Sour, Ismuk and Bright, 2015; Lent et al., 2006 Morgan, Greenwaldt and Gosselin, 2014). It is thought that there is a need for studies in which the counseling self-efficacy of school counselors is assessed. This study aims to examine the relationships between counseling self-efficacy, life satisfaction and hope levels of school counselors. In this study, it is also aim to investigate how school counselors' counseling self-efficacy levels differentiate by gender, feelings related to occupation, working year, type of worked school and education level.

Method

The correlational model was used in this study where the relationship between counseling self-efficacy, hope and life satisfaction variables was investigated. Correlational studies are generally conducted to identify relationships between two or more variables without intervention and to determine the level of existing relationships (Cohen, Monion and Morrison, 2005; Creswell, 2012). In the research, the significance status of relationships between psychological counseling self-efficacy, life satisfaction and hope were examined. In addition, it was also investigated whether there was a significant variation in participants' counseling self-efficacy levels, based on some demographic variables.

Subjects

The study group consisted of a total of 151 school counselors, 99 female (65.6%) and 52 male (34.4%) who were working in the provinces of Trabzon, Ordu, Rize, Samsun and Gumushane in the academic year 2015-2016 and who volunteered to participate in the research voluntarily. The age of the psychological counselors in the study group ranged from 20 to 52 and the average age was 34.15 (Sd: 7.60). Within the scope of the study, data were collected by using convenience sampling technique. Fraenkel, Wallen and Hyun (2012) stated that the convenience sampling technique is related to the easier accessibility of the individual or group to be investigated.

Tools

Personal Data Form

This form was prepared by researchers. The Personal Information Form contains 6 questions to determine gender, age, emotion related to the occupation, year of study, working school type and educational status.

Counseling Self-Efficacy Scale

This scale was developed by Lent et al. (2003) to measure counseling self-efficacy. The scale, which has a three-factor structure, consists of 41 items in 10-point Likert style. The lowest score on the scale is "0" and the highest score is 369. The Cronbach Alpha internal consistency coefficient of the original form was $\alpha = .97$, and the internal consistency coefficients of the subscales were between $\alpha = .79$ and $\alpha = .94$. Pamukçu (2011) done the adaptation study of the scale to Turkish. Confirmatory factor analysis showed that the fit indices were GFI = .98, AGFI = .98, CFI = 1.00, S-RMR = 0.053 and RMSEA = .072. The internal consistency coefficients of the McDonald Omega (ω) scale were found to vary between .79 and .95.

Satisfaction with Life Scale

This scale was developed by Diener et al. (1985) to measure the satisfaction of individuals in life. The Life Satisfaction Scale is composed of 5 items. The items are Likert-style 7 grades. The highest score that can be taken from the scale is 35 and the lowest score is 5. Thirty five points of the individual's score on the scale is considered to be a sign that life satisfaction is high. In the original study conducted by Diener et al. (1985), the reliability of the scale was found to be Cronbach Alpha = .87, and the criterion-dependent validity was $\alpha = .82$. Yetim (1991) carried out by the adaptation study the scale to Turkish. Reliability of the scale in the adaptation study of Yetim (1991) was found as Cronbach Alpha = .86 and retest reliability $\alpha = .73$. Convergence validity of the scale was found to be $\alpha = .33$ and $\alpha = .40$.

The Hope Scale

This scale was developed by Snyder et al. (1991) to measure the hope levels of people. The Hope Scale consists of 12 items in 8-point likert style. There are two subdimensions called Alternative Ways Thought and Active Thought of the Scale. Internal consistency coefficients for the original study provided $\alpha = .71$ to .76 for the Subscale Thoughts, $\alpha = .63$ to .80 for the Alternative Thoughts subscale, and $\alpha = .74$ to .84 for the overall scale (Snyder et al., 1991). Tarhan (2012) done the adaptation study of the scale to Turkish. The construct validity of the scale was examined by exploratory and confirmatory factor analysis (Tarhan, 2012). As a result of structural analysis, fit indices were calculated as GFI = .96, AGFI = .92, RMR = .08, NNFI = .94, RFI = .90, CFI = .96 and RMSEA = .077.

Data Analysis

The one-sample Kolmogorov-Smirnov test was used to determine whether the scores of counseling self-efficacy, hope, and life satisfaction scales were normally distributed. Test results, histograms and Q-Q plot plots were evaluated and it was determined that the distribution of the data did not fit the normal distribution. For this reason, the analysis of data was done with the help of non-parametric tests. In the analysis of the data, IBM SPSS 23.0 package program was used. Because of the fact that the data do not show a normal distribution, sex and educational status were assessed by Mann Whitney U Test; emotion related to the occupation, the year of study and type of the school working at were assessed by Kruskal Wallis H Test; correlations between counseling self-efficacy, life satisfaction and hope were analyzed by Spearman Brown rank difference correlation coefficient technique. The Mann Whitney U Test was used to determine the significance of pairwise comparisons of the Kruskal Wallis H Test results.

Results

Results indicated that counselors' counseling self-efficacy and hope levels ($r = .53$, $p < .01$), and life satisfactions ($r = .39$, $p < .01$) are positively correlated. Besides, analysis revealed that school counselors' counseling self-efficacy levels are significantly differentiated by feeling related to occupation and working year. School counselors who love their profession have found themselves to be significantly more satisfied than those who do not like their profession or are undecided about whether they like it or not. When the working year is taken into consideration, it is seen that the school counselors who are in the middle of professional life feel significantly less than both beginners and experienced ones. In addition to these, results showed that school counselors' counseling self-efficacy levels are not significantly differentiated by gender and working school type.

Discussion

When the research results are evaluated, it is considered that the school counselors can think more positively about the future as they are confident in their abilities. These positive expectations help both to be pleased with their current lives and look forward to the future. Findings related to demographic variables can be evaluated as follows. Taking into account the study year, it appears that school counselors in the middle of the profession have less experience than those who have advanced in the profession and face more problems than those who are new to it. From this point of view, it is thought that the experiential contributes to self-efficacy and the living problems cause the individuals to question their own competences. Given occupational emotions, the counseling self-efficacy beliefs of school counselors who love their profession have been found to be stronger. It can be said that school counselors who love their profession are more committed to the profession. In this respect, it can be said that the employees who are connected to the profession see themselves more adequately.

When the results were examined, it was seen that there was no significant difference in counseling self-efficacy beliefs according to gender and working school type. It is anticipated that school counselors, regardless of their gender, have acquired professional values, skills and knowledge under similar educational conditions. It is assumed that in their professional lives, their education has turned into equal living. In this direction, it is thought that the roles of men and women in the profession can not be distinguished from each other. Thus, the result that the vocational qualifications do not differ significantly is reached. Finally, it is stated in the literature that the counseling service in Turkey is the least offered service regardless of school type. In terms of counseling, it seems that there is no difference that any institution will be in a different position from the other. From this point of view, it can be expected that school counselors have similar competence beliefs in counseling.